

**Розвиток іншомовної лексичної компетентності
у студентів спеціальності «Туризм»
із застосуванням інтерактивних засобів навчання**

На початку третього тисячоліття туризм перетворився на поширене соціально-економічне та політичне явище, що впливає на світовий устрій та міжнародну політику. У глобальній економіці туризм є одним із найприбутковіших видів бізнесу, який не поступається ефективністю нафтогазовидобувній промисловості й автомобілебудуванню. Завдяки розвитку туристичної сфери країни отримують не лише значні надходження до бюджету внаслідок зростання доходів від відвідувань, продажу товарів туристичного призначення тощо, але й розвивають власні туристичні дестинації, покращують інфраструктуру, стимулюють розвиток інших сфер народного господарства, прямо чи опосередковано пов'язаних з туристичною галуззю. Ці об'єктивні обставини актуалізують необхідність забезпечення туристичної сфери спеціалістами відповідної кваліфікації.

Слід зазначити, що в умовах глобалізації суспільно-економічних відносин та інтеграції України з європейською спільнотою на рівні з професійними компетентностями спеціальності «Туризм» актуалізуються питання здобуття майбутніми фахівцями навичок володіння іноземною мовою. Ці здібності підвищують конкурентні переваги фахівців на ринку праці, ініціюють мобільність, дозволяють більш продуктивно використовувати інформаційні та програмні ресурси, спеціальну літературу тощо, відповідно надають можливість отримувати вищу заробітну плату. Виходячи з цього з'являється необхідність спрямування начального процесу на розвиток іншомовних компетентностей, одним з ефективних засобів формування яких у студентів спеціальності «Туризм» у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця є інформаційне середовище Moodle. У зв'язку з цим актуалізуються питання застосування засобів інформаційного середовища Moodle для формування іншомовної лексичної компетентності студентів спеціальності «Туризм».

Передумови застосування інтерактивних засобів у навчальному процесі

До об'єктивних передумов застосування засобів інформаційного середовища Moodle при викладанні навчальних дисциплін в ХНЕУ ім. С. Кузнеця слід віднести надання можливостей поєднання студентами навчання, стажування та роботи, навчання у кількох закладах вищої освіти одночасно, здобуття знань та навичок дистанційно, виконання завдань у віддаленому доступі, вибір часу для отримання навчальних матеріалів, ознайомлення з ними тощо.

Інформаційне середовище Moodle є системою, спрямованою на впровадження як дистанційної форми навчання, так і застосування окремих її елементів в освітньому процесі при стаціонарному навчанні. Засоби інформаційного середовища Moodle сприяють розширенню сфери здобуття знань та навичок студентами завдяки його багатофункціональності та можливості засвоювати знання на відстані.

Останнім часом проблеми використання інтерактивних технологій у навчальному процесі привертають пильну увагу науковців. Так, Д. Бодненко було розглянуто питання інформатизації освіти в контексті сучасних тенденцій розвитку вищої школи [1]. О. Дишко, Т. Зубехіна, Н. Павлишина досліджували стан впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в організацію електронного навчання бакалаврів (на досвіді спеціальностей «Туризм» та «Соціальна робота») у закладах вищої освіти, виявили їх ефективність [2]. Н. Болюбаш було окреслено особливості впровадження інноваційних форм і методів навчання у традиційну професійну освіту, також розглянуто можливості використання проблемного методу в умовах мережевих освітніх технологій [3]. А. Кобися зосереджує увагу на реалізації концепції змішаного навчання студентів на основі інформаційного освітнього середовища з використанням електронних навчально-методичних комплексів дисциплін [4]. Р. Фахрутдінова, І. Ярмакеев, Р. Фахрутдінов вивчали питання використання інтерактивних технологій навчання для формування комунікативної компетентності студентів з іноземної мови в процесі навчання англійської мови [5].

На наш погляд, розвиток теоретичних засад формування іншомовних компетентностей з використанням сучасних інтерактивних технологій є актуальним та своєчасним питанням відповідно до умов інтеграції України з глобальною освітньою системою. У цій галузі отримано значні наукові здобутки. Так, А. Долина визначила напрями вдосконалення фонетичної компетентності майбутніх учителів англійської мови з використання засобів системи управління навчанням Moodle, запропонувала рефлексивну модель удосконалення фонетичної компетентності в самостійній роботі [6]. О. Іванова охарактеризувала особливості процесу формування англомовної професійно орієнтованої лексичної компетентності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій [7]. Н. Осипова, О. Гнедкова, Д. Ушаков запропонували модель використання мобільних технологій навчання як засобу для формування іншомовної комунікативної компетенції [8]. А. Соломаха довела необхідність використання цифрових технологій у процесі розвитку іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів [9].

В останні роки процеси формування та розвитку іншомовної лексичної компетенції привертають увагу багатьох учених. Зокрема Г. Чайнікова, А. Затонський, Н. Мітюков, Х. Бусигіна запропонували методику розвитку лексичної компетентності з іноземних мов на основі термінологічного тезаурусу та словника програмних термінів [10]. О. Бирдіна, С. Долженко, Е. Юрінова з'ясували можливості застосування комунікативного та компетентнісного підходів до формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів нефілологічних профілів підготовки [11]. І. Потюк обґрунтувала основні етапи формування англомовної лексичної компетентності студента у ЗВО, а також проаналізувала специфіку оволодіння нею [12]. Л. Горбатюк, Х. Алексєєва, Н. Кравченко, В. Липич, Т. Розумна довели доцільність використання мобільних технологій у процесі навчання іноземної мови задля підвищення рівня лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей [13]. О. Гладка розглянула особливості розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів філологічних спеціальностей

[14]. Є. Долинський визначив теоретичні основи методики формування іншомовної лексичної компетентності учнів [15]. В. Шмідт з'ясував особливості та виділив етапи формування іншомовної лексичної компетенції студентів немовних спеціальностей на основі вправ інтерактивного спрямування [16]. У дослідженні І. Зайченко запропоновано модель формування англомовної лексичної компетентності у процесі навчання професійно орієнтованого говоріння майбутніх металургів [17]. Л. Тернавська, О. Шауерман розглянули проблеми формування лексичної компетентності студентів немовних спеціальностей засобами англійської фразеології, запропонували алгоритм вправ, що забезпечує поетапне ознайомлення, первинне закріплення та застосування фразеологічних одиниць студентами в мовленні [18]. С. Смоліна визначила етапи та описала засоби формування лексичної компетенції, запропонувала комплекс вправ для її формування [19]. С. Амеліна охарактеризувала лексичну компетенцію як важливу складову іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів та обґрунтувала етапи її формування [20].

Утім, незважаючи на велику кількість досліджень у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, існує певна роз'єднаність у теоретико-методичних висновках з питань розвитку професійних та мовних компетентностей студентів ЗВО. У цьому контексті важливим завданням є опанування студентами немовних ЗВО загальних лексичних іншомовних навичок, зокрема оволодіння фаховою лексикою. Слід зазначити, що для спеціалістів у галузі туризму оволодіння іноземними мовами є однією з вагомих передумов побудови успішної кар'єри майбутнього фахівця, тому дослідження питань формування іншомовної лексичної компетентності є актуальним та своєчасним.

Використання засобів інформаційного середовища Moodle при викладанні навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей»

«Організація туристичних подорожей» – навчальна дисципліна, яка є обов'язковою для студентів бакалаврату спеціальності «Туризм». Структурно-логічну схему навчальної дисципліни подано в

табл. 1. Навчальна дисципліна «Організація туристичних подорожей» складається з 5 кредитів ECTS, загальний час, який відводиться на вивчення навчальної дисципліни, – 150 год (табл. 2). Навчальним планом передбачено включення в позааудиторний час студентів опрацювання матеріалу, представленого в інформаційному середовищі Moodle.

Таблиця 1

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Основи туристичної діяльності	Правове регулювання туристичної діяльності
Організація екскурсійної діяльності	Логістика в міжнародному туризмі
Географія туризму	Страховання в міжнародному туризмі
Організація ресторанного господарства	Бізнес-планування в туризмі
Економіка рекреації та туризму	Менеджмент та маркетинг туризму

Таблиця 2

Розподіл годин на вивчення початкової дисципліни

Курс	3	
Семестр	5	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття, год	лекції	32
	семінарські, практичні	32
Самостійна робота, год	86	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

Необхідність застосування інформаційного середовища Moodle обумовлена також тим, що кількість годин самостійної роботи студентів значно перевищує кількість аудиторних годин на вивчення навчальної дисципліни. Крім того, навчально-методичний комплекс забезпечено методичними рекомендаціями із самостійної роботи, завданнями до практичних (семінарських) занять, тестовими завданнями для проведення поточного та підсумкового контролю, питаннями для самоперевірки та підготовки до семінарських занять.

Структурування навчальних дисциплін у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця є уніфікованим. Так, кожна дисципліна має містити робочу програму

навчальної дисципліни, технологічну карту (начальний план) з відповідним розподілом балів, отриманих під час навчання, за формами, методами навчання та тижнями вивчення навчальної дисципліни (рис. 1).

Крім того, в інформаційному середовищі Moodle передбачено можливість поточного оцінювання знань студентів шляхом тестування та виконання інтерактивних завдань.

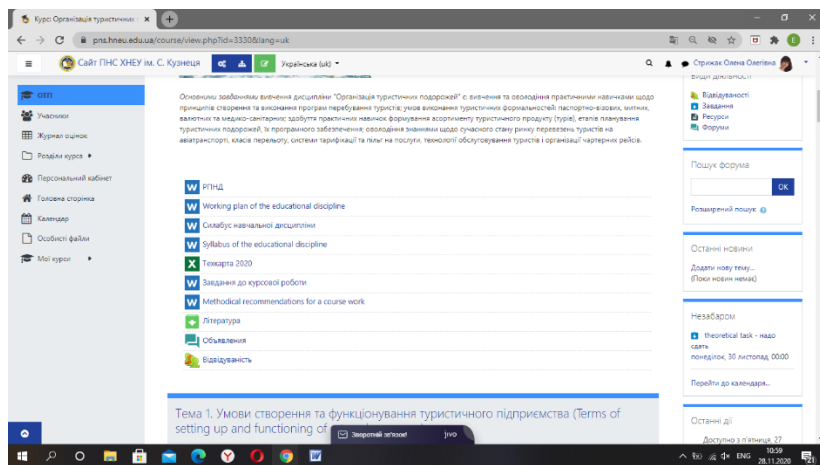

Рис. 1. Фрагмент навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» в інформаційному середовищі Moodle

Дистанційне навчання з використанням інформаційного середовища Moodle може здійснюватися як позааудиторно (дистанційно), так і застосовуватися як додатковий засіб у межах аудиторної роботи (змішане навчання), зокрема як тести чи завдання, що передбачають швидку відповідь. Суттєвою перевагою використання інформаційного середовища Moodle є забезпечення зворотного зв'язку між студентом та викладачем, що передбачає як можливість поставити питання безпосередньо чи на форумі, так і під час консультування онлайн в чаті чи в режимі відеоконференції в обумовлений час. У процесі вивчення початкової дисципліни «Організація туристичних подорожей» у студентів формується низка професійних компетентностей (табл. 3).

**Професійні компетентності та результати навчання
за дисципліною «Організація туристичних подорожей»**

Компетентності	Результати навчання
Визначати умови створення та функціонування туристичних підприємств України	Знання, вміння та навички щодо забезпечення діяльності туристичних підприємств
Визначати технології створення туристичного продукту та формування його асортименту	
Здатність до складання програм перебування туристів та організації їх обслуговування	
Визначення загальних принципів організації транспортного обслуговування туристів	Знання, вміння та навички щодо технологій обслуговування туристів на транспорті та аналізу стану ринку перевезень
Визначення умов обслуговування туристів на авіатранспорті	
Визначення умов обслуговування туристів на залізничному та автотранспорті	
Визначення умов обслуговування туристів при морському та річковому перевезенні	
Здійснювати всі види туристичних формальностей	Знання, вміння та навички щодо виконання туристичних формальностей
Вирішувати питання щодо дотримання всіх видів туристичних формальностей	
Оформлювати договори на туристичне обслуговування, ваучери, договори страхування	Знання, вміння та навички щодо технології організації та забезпечення умов здійснення туристичних подорожей
Застосовувати на практиці сучасні технології бронювання та резервування	
Здійснювати якісне туристичне обслуговування та знати порядок відшкодування втрат у разі неякісного обслуговування	

Як зазначає Н. Болюбаш, *професійна компетентність* є інтегративною якістю особистості, яка визначає здатність фахівця розв'язувати професійні проблеми і завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності з опорою на наявні особистісні якості: знання, уміння, навички, життєвий досвід, здібності, цінності та нахили, подані у вигляді сукупності компетенцій [21].

Розвиток іншомовної лексичної компетентності в інформаційному середовищі Moodle

Важливою складовою професійної компетентності студентів спеціальності «Туризм» є іншомовна лексична компетентність. Під *лексичною компетентністю* розуміють здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, що базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичної усвідомленості [22, с. 215]. Тобто це спроможність не тільки розуміти окремі мовні одиниці, а й сприймати весь контекст та орієнтуватися в загальному сенсі висловлювань. Крім того, це здатність формулювати свої думки та висловлювати їх зрозуміло оточуючим. Лексична компетенція є складною категорією та, за твердженням С. Ніколаєвої, включає в себе знання й здатність використовувати мовний словниковий запас. Вона складається з лексичних (стійкі вирази: розмовні формули; фразеологічні ідіоми; застигли, стійкі висловлювання, які вивчаються і вживаються як одне нерозривне ціле / неподільні; стійкі розмовні вислови, що включають в себе слова, які зазвичай вживаються разом; однослівні форми: члени з відкритих класів слів: іменник, дієслово, прикметник, прислівник; закриті лексичні ряди) та граматичних (артиклі, кількісні займенники, вказівні займенники, особові займенники, питальні слова та відносні займенники, присвійні займенники, прийменники, допоміжні дієслова, сполучники, частки) елементів [23, с. 166–167].

Лексична компетентність використовується, базуючись на певних нормах сприйняття не тільки мови, але й національних, моральних, етнічних, релігійних шаблонів, особливостях менталітету та культурної спадщини. І. Ярема зосереджує увагу на важливості сталих еталонів для формування та використання лексичної компетентності. Як зауважує дослідник, лексична компетентність – це «здатність особи користуватися мовною лексикою на основі лексичних знань, миттєво вилучаючи з довгої пам'яті стандарт слова залежно від конкретного мовного завдання, доречно використовуючи вибрані вирази, приказки, прислів'я та фразеологізми в межах професійного розвитку, а також підтримувати функціонування цих навичок на необхідному рівні та постійно контролювати лексичний зміст виступу» [24].

За визначенням С. Смоліної, лексична компетенція – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та лексичної усвідомленості [19, с. 16]. Отже, лексична компетентність складається з багатьох елементів, які в підсумку формують її основні властивості – розуміння мови та спроможність ясно висловлюватися.

Процес формування лексичної компетентності складається з певних етапів. До яких, зокрема, С. Амеліна відносить такі:

- семантизація (ознайомлення з новим лексичним матеріалом);
- автоматизація (формування і первинне закріплення навичок використання лексичних одиниць);
- репродукція (удосконалення навичок та розвиток умінь використання засвоєних лексичних одиниць у різних видах мовленнєвої діяльності) [20].

Поповнення словникового запасу для розвитку іншомовної лексичної компетентності може відбуватися як прямо, коли певні терміни та словосполучення заучуються безпосередньо, так і опосередковано, коли запам'ятовування відбувається в процесі діалогу та обміну думками.

Розвиток іншомовної лексичної компетентності в інформаційному середовищі Moodle відбувається під час ознайомлення студентів з глосарієм навчальної дисципліни, презентаціями, лекціями, електронними підручниками тощо. Закріплення набутих знань та навичок здійснюється під час підготовки навчальних матеріалів до семінарських занять, тренінгових занять, індивідуальних завдань.

Формування лексичних навичок починається з ознайомлення з новим матеріалом, далі матеріал засвоюється та закріплюється, потім відбувається розвиток лексики в процесі спілкування, включаючи використання професійної термінології студентами під час занять. Оволодіння професійною лексикою передбачає, насамперед, семантизацію термінів, тобто ознайомлення з визначенням та з'ясування значення слів, засвоєнням їх сенсу та використанням слів в усному і писемному мовленні.

Однак лексична компетентність передбачає не тільки з'ясування етимології та семантичного значення мовного знака, але

й вивчення особливостей його вживання згідно з контентом, особливо це стосується англійської мови, коли те саме слово може мати багато значень залежно від сенсу вживання. Крім того, необхідно враховувати те, що англійська мова має значний обсяг полісемантичних слів.

Досліджуючи особливості лексичної компетентності, Г. Чайнікова зауважує, що найефективнішим засобом її розвитку може бути термінологічний тезаурус та словник, який включає в себе чотири основні компоненти: 1) класифікаційна частина, 2) ідеографічна частина (тезаурус), 3) глосарій, 4) двомовний словник. Розширення його контекстної частини за рахунок збільшення кількості прикладів сполучень слів та речень, а також включення спеціально підібраних текстів до енциклопедичної частини дозволяє нам продемонструвати, як різні функції лексичних одиниць реалізовані в тексті. Повна реалізація функцій тезаурусу та словника учня / студента можлива лише в електронному форматі [10].

Слід зазначити, що інформаційне середовище Moodle містить елементи, використання яких може бути спрямоване на розвиток іншомовної лексичної компетентності. До таких елементів зокрема належать:

– **глосарій** використовується для вивчення професійних термінів та понять, студенти самі можуть доповнювати, систематизувати та розширювати його в процесі опанування навчальної дисципліни, а також додавати приклади використання професійних термінів залежно від контексту;

– **форум** дозволяє учасникам спілкуватися як шляхом написання повідомлень, так і прикріплюючи файли, може також використовуватися для обговорень, надання порад, видачі завдань тощо;

– **семінар** застосовується для накопичення, переглядання, рецензування й взаємного оцінювання студентських робіт, які вони можуть або прикріплювати у вигляді файлу, або писати безпосередньо онлайн;

– **чат** – спрямований на організацію онлайн-взаємодії студента та викладача, а також на групову роботу під час семінарських занять та дистанційних семінарів у режимі реального часу;

– **онлайн-сторінка** – для подання навчальних матеріалів, зокрема презентацій, відео- та аудіоматеріалів, питань, посилань.

Використання вищенаведених елементів інформаційного середовища Moodle надає можливість сформувати термінологічний мінімум студента в певній сфері, який буде йому необхідний для підготовки дидактичних матеріалів та може бути використаний під час подальшого оволодіння навчальною дисципліною.

Розвиток іншомовної лексичної компетентності при вивченні навчальної дисципліни «Організація туристичних подорожей» відбувається в процесі взаємодії учасників навчального процесу, схему якої наведено на рис. 2.

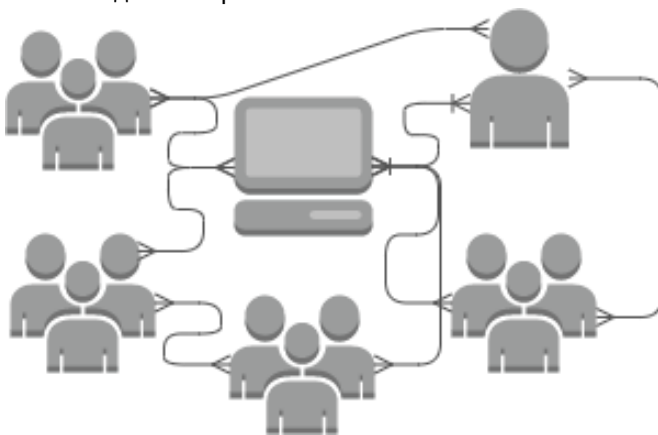

Рис. 2. Сема взаємодії учасників навчального процесу

Отже, використання інформаційного середовища Moodle загалом та його окремих модулів зокрема надає можливість студентам розвинути свої навички з оволодіння іншомовною лексичною компетентністю під час вивчення навчальної дисципліни.

Підсумовуючи вищенаведене, можна визначити такі переваги використання інтерактивних засобів інформаційного середовища Moodle при розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів:

- можливість віддаленого доступу до матеріалів навчальної дисципліни з будь-якого місця в будь-який час;

- структуризація навчальних матеріалів за темами, тижнями, модулями, видами роботи;

- розширення можливостей доступу до ресурсів та економія часу на пошук необхідної інформації;
- можливість доопрацювання та повторного вивчення матеріалу та мотивація до покращання результатів;
- моніторинг власних результатів навчання та зіставлення їх з результатами інших студентів, зокрема можливість складання рейтингу успішності;
- активізація навчального процесу за рахунок інтерактивності, використання візуальних та звукових можливостей;
- діалоговий характер навчання, зумовлений наявністю постійного контакту з викладачем та іншими студентами;
- індивідуалізація процесу навчання залежно від рівня базових знань та віку студентів;
- високий рівень наочності матеріалів (відео-, аудіозаписів, організації аудіо- та відеозв'язку) та комп'ютерної візуалізації процесу навчання;
- можливість накопичення та архівування інформації в процесі засвоєння лексичних знань;
- уніфікація, прозорість, автоматизація та зручність процесів накопичення балів, здобутих під час навчання, а також оцінювання його результатів;
- вибір часу і темпів навчання залежно від особистого графіку діяльності та індивідуальних спроможностей до навчання та освоєння інформації.

До основних *недоліків* використання інформаційного середовища Moodle для формування іншомовної лексичної компетентності, на наш погляд, належать:

- обмеженість / відсутність особистого контакту, але такий недолік властивий при застосуванні лише дистанційної форми навчання;
- залежність від якості інтернет-сполучення – у разі його відсутності робота з інформаційним середовищем Moodle фактично припиняється;
- залежність від ступеня навантаження серверу – в період пікових навантажень сайт може працювати повільно чи взагалі не працювати;
- необхідність переведення всіх навчальних матеріалів у цифрову форму, що потребує відповідних зусиль та часу;

– ризик злому паролю та отримання доступу до певних матеріалів, таких як правильні відповіді на тести чи розв’язок задач.

Отже, використання у навчальному процесі інтерактивних засобів, незважаючи на окремі недоліки, дозволяє більш ефективно реалізовувати сучасні технології навчання, надає можливість не тільки покращити якість викладання та освоєння навчального матеріалу, але й сприяє розвитку вмінь із застосування інформаційних технологій, вдосконалює практичні навички володіння іноземною мовою тощо.

Список використаних джерел

1. Bodnenko D. The Role of Informatization in the Change of Higher School Tasks: the Impact on the Professional Teacher Competences. *ICTERI*. 2013. P. 281–287.

2. Дишко О.Л., Зубехіна Т.В., Павлишина Н.Б. Інформаційно-комунікаційні технології в організації електронного навчання бакалаврів (на прикладі спеціальностей «Туризм» та «Соціальна робота»). *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 59, № 3. С. 76–86.

3. Болюбаш Н.М. Організаційно-методичні аспекти навчання на базі інформаційного середовища Moodle. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 1 (33).

4. Кобися А.П. Інформаційне освітнє середовище як платформа для реалізації змішаного навчання у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 57, № 1. С. 75–82.

5. Fahrutdinova R., Yarmakeev I., Fakhrutdinov R. The formation of students? Foreign language communicative competence in learning English through interactive learning technologies (The study carried out at Kazan Federal University). *English Language Teaching*. 2014. № 7 (12). P. 36–46.

6. Долина А.В. Використання системи Moodle для вдосконалення фонетичної компетентності майбутніх учителів англійської мови. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70. № 2.

7. Іванова О.А. Інформаційно-комунікаційні технології у процесі формування професійно орієнтованої лексичної компетентності. *Advanced Education*. 2014. Вип. 1. С. 21–29.

8. Osipova N., Gnedkova O., Ushakov D. Mobile Learning Technologies for Learning English. *ICTERI*. 2016. P. 672–679.

9. Соломаха А. Застосування словникових он-лайн тренажерів для формування іншомовної лексичної компетенції майбутнього педагога. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3–4 (26–27). С. 143–155.

10. Chainikova G., Zatonkiy A., Mitiukov N., Busygina H. The Development of Foreign Language Lexical Competence on the Basis of a Learner's Terminological Thesaurus and Dictionary. *European Journal of Contemporary Education*. 2018. № 7 (1). P. 51–59.

11. Бирдина О.Г., Долженко С.Г., Юринова Е.А. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции у студентов нефилологических профилей подготовки посредством content-based active speaking technology. *Вестник Новосибирского государственного педагогического университета*. 2018. Т. 8. № 4. С. 7–25.

12. Потюк І.Є. Методика формування іншомовної лексичної компетентності студентів в умовах стратегічного вивчення іноземної мови (комунікативний аспект). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія»*. 2016. Вип. 62. С. 280–283.

13. Horbatiuk L., Aliksieieva H., Kravchenko N., Lypych V., Rozumna T. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. *Journal of History Culture and Art Research*. 2019. № 8 (3). P. 113–124.

14. Гладка О. Особливості розвитку іншомовної лексичної компетентності студентів-філологів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 165. С. 455–459.

15. Долинський Є. В. Методика формування іншомовної лексичної компетентності за допомогою посібника елективного курсу «Моя Франція». *Проблеми сучасного підручника*. 2015. Вип. 15 (1). С. 179–186.

16. Шмідт В.В. Етапи формування іншомовної лексичної компетенції студентів немовних спеціальностей. *Вісник ЧДУ ім. Петра Могили. Наукові праці*. 2009. № 95. Т. 108. С. 141–145.

17. Зайченко І.А. Модель формування англomовної лексичної компетентності майбутніх металургів у процесі навчання професійно орієнтованого говоріння. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер.: Педагогіка та психологія*. 2014. Вип. 23. С. 119–128.

18. Тернавська Л.М., Шаурман О.А. Формування іншомовної лексичної компетентності студентів немовних ВНЗ засобами фразеології. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2015. № 1. С. 188–192.

19. Смоліна С.В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 16–23.

20. Амеліна С.М. Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2014. № 2 (8). С. 9–13.

21. Болюбаш Н.М. Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх економістів. *Наукові праці: науково-методичний журнал. Педагогіка*. 2009. Вип. 99, Т. 112. С. 88–95.